

Присвячуються 300 річчю
від дня народження Г.С. Сковороди

5th International conference of young sciences

KHARKIV FORUM OF NATURAL SCIENCES

П'ята міжнародна конференція молодих учених

ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ ФОРУМ

19-20 травня 2022 р.

Харків 2022

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Факультет природничої, спеціальної і здоров'язберезувальної освіти
Поморська академія у Слупську «Інститут біології і наук про землю»
Вроцлавський університет, Польща
Грайфсвальський університет (м. Грайсфальд, Німеччина),
Факультет державної політики, Сілезький університет в Опаві (Чехія)
Національний природний парк «Гомільшанські ліси»,
ГО «Українське ентомологічне товариство»

До 300-річчя з дня народження Г. С. Сковороди

П'ЯТА МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ МОЛОДИХ УЧЕНИХ
ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ ФОРУМ

19-20 травня 2022 р.

(електронне видання)

Затверджено редакційно-
видавничою радою Харківського
національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
протокол № 4 від 18.05.2022 р.

Харків – 2022

УДК 502|37.091.3:613

Редакційна колегія: Бойчук Ю. Д., д. пед. н., професор, член-кореспондент НАНПУ України; Іонов І. А., д. с.-госп. н, професор, член-кореспондент НААН України; Леонтєв Д. В., д. б. н., професор; Чаплигіна А. Б., д.б.н., професорка; Перетяга Л. Є., д.пед.н. професорка; Комісова Т. Є., к.б.н., доцент, професорка кафедри анатомії і фізіології людини імені проф., д.м.н. Я. Р. Синельнікова; Твердохліб О. В., к.б.н., доцент; Сидоренко О. В., к.т.н., доцент; Галій А. І., к.б.н., доцент., Кратенко Р. І. к.б.н., доцент.

П'ята міжнародна конференція молодих учених: Харківський природничий форум (19-20 травня 2022 р., м. Харків): збірник тез. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. – 277 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 5 від 18 травня 2022 р.

У збірці представлено матеріали науково-практичної конференції метою якої було об'єднання молодих науковців з країн Центральної та Східної Європи для обміну досвідом та натхненням, проведення плідних дискусій та налагодження сталого співробітництва у галузі природничих наук та освіти. Представлені роботи висвітлюють сучасний стан та перспективи розвитку природничої науки і освіти та присвячені актуальним проблемам сучасної біології, хімії, педагогіки, спеціальної психології та педагогіки здоров'язбереження.

©Харківський національний
педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди

Козак Р.С., Науменко Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДО ШКОЛИ	122
Коваленко В. Є. РІВНІ СФОРМОВАНOSTI КОГНІТИВНО-УСВІДОМЛЮВАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА СОЦІАЛІЗОВАНОСТІ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	125
Логвінова Ю.С., Науменко Н.В. РЕАЛІЗАЦІЯ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗПР В НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	128
Матяш О.М., Перетяга Л.Є. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ У ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	131
Медведська О. П., Щербак І. М. РАЦІОНАЛЬНЕ ХАРЧУВАННЯ ЯК ОСНОВА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ МОЛОДІ	133
Парасюк І.Ф. МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	135
Потапчук М.М. ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ	136
Радченко Я. А., Перетяга Л.Є. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ РОЗВИТКУ	138
Ракульцева М., Перетяга Л.Є. КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЄВО-РУХОВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЙКАННЯМ У ПРОЦЕСІ ЛОГОРИТМІЧНИХ ЗАНЯТЬ	140
Смірнова В.К., Гончаренко М.С. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТИФЛОПЕДАГОГІКИ В УКРАЇНІ	144
Старікова Г.В. ПРИЧИНИ ЗМЕНШЕННЯ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РИНОЛАЛІЄЮ	147
Твердохліб І.І., Коваленко В.Є. ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	148
Тютюнник В.В., Савченко В.В., Кришталь А.І., Щербак І.М. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	152
Туріщева Л.В. ФОРМУВАННЯ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ПРИ НАПИСАННІ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ	153
Швидка Д.В. ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВНИХ ВМІНЬ БАТЬКІВ У СІМ'ЯХ, ДЕ ВИХОВУЮТЬ ДИТИНУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ	155
Якуба Л.С. (ORCID iD: 0000-0003-0632-8384) ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕННЯ МОВЛЕННЯ ПІД ЧАС СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОРОСЛОГО ТА ДИТИНИ З РИЗИКОМ ВИНИКНЕННЯ АЛАЛІЇ	156

Лід на річці розтанув ... (тепло)
Дерева сильно захиталися ... (дме вітер)
Стало дуже холодно ... (пішов сніг)

4.Гра «Яка картинка не потрібна?»

Мета: навчити знаходити зайві для даного оповідання деталі.

Хід гри. Перед дитиною викладають серію картинок в правильній послідовності, але одну картинку беруть з іншого набору. Дитина повинна знайти непотрібну картинку, прибрати її, а потім скласти розповідь.

5.Гра «Чий хвост?»

Вихователь або вчитель-логопед розповідає казку «Хвост».

Одного разу прокинулися тварини в лісі і не знайшли у себе хвостів. Вони вирішили, що вночі вітер відірвав хвосты і розніс їх по лісі. Ось і пішли звірі по лісі, шукати свої хвосты. (Давайте ми допоможемо їм.) Але хвосты сховалися в лісі, і щоб знайти їх, треба вміти їх правильно називати і відповідати на питання: «Чий це хвіст?» Наприклад, хвіст зайця треба називати «заячий хвіст».

Ось на дереві висить сіренький, пухнастий хвіст білки. Чий це хвіст? (Білячий.) Білка знайшла свій хвіст. А під дубом лежить коричневий хвіст ведмеда. Чий це хвіст? (Ведмежий.) Дамо ведмедеві його хвіст В гущавині лісу знайшовся хвіст вовка. Чий це хвіст? (Вовчий.) А ось видніється рудий, пухнастий хвіст лисиці. Чий це хвіст? (Лисий.) А на пенечке - тоненький, маленький хвостик мишки. Чий це хвостик (Мишачий.)

Всі тварини знайшли свої хвосты і були дуже раді.

А тепер згадайте, як називаються хвосты у домашніх тварин.

Хвіст собаки - собачий.

Хвіст кішки - котячий.

Хвіст корови - коров'ячий.

Хвіст коні - кінський.

Хвіст бика – бичачий[2] .

Діти відповідають повним реченням.

Список використаних джерел

- 1.Дидактичні і гри для дошкільнят – Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/1552-didaktichn-gri-logko-matematichnogo-spryamuvannya-v-dnz>
2. Дидактичні і гри для розвитку зв'язного мовлення – Режим доступу: <https://profi-massage.ru/uk/quality-of-life/didakticheskie-igry-dlya-razvitiya-svyaznoi-monologicheskoi-rechi-u-doshkolnikov.html>

Радченко Я. А., Перетяга Л.Є.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Сучасне життя нерозривно пов'язане з процесом інформатизації та комп'ютеризації. Використання комп'ютерних технологій стали звичними й традиційними операціями. Одним з пріоритетних напрямів процесу інформатизації сучасного суспільства - цифрова освіта, тобто впровадження засобів нових технологій у систему освіти.

Логопеди активно включилися у процес широкого використання ІКТ у своїй практиці, адже на часі ми маємо велику можливість дистанційного навчання. Для реалізації корекційних завдань, а також для підвищення мотивації дітей до занять рекомендується використовувати комп'ютерні програми на індивідуальних,

підгрупових, фронтальних заняттях, які можуть слугувати одним із засобів оптимізації процесу корекції мовлення.

Статистика лікарів та педагогів у останні роки зазначає, що кількість дітей з різними мовленнєвими порушеннями неухильно зростає, але, крім того, створюються нові норми життєдіяльності через різні причини, що вимагають нові умови та форми роботи.

Теоретико-методичні засади становлення, розвитку, організації, визначення тенденцій, принципів та моделей функціонування інклюзивного навчання, інтегрування дітей з особливими потребами у заклади загальної середньої освіти за кордоном та в Україні розглядають З. Бондаренко, Л. Будяк, Л. Гречко, Г. Давиденко, О. Дікова-Фаворська, В. Засенко, М. Захарчук, В. Гладуш, А. Колупаєва, І. Кузава, Т. Лорман, С. Миронова, Л. Перхун, Т. Сак, М. Таранченко, М. Чайковський, М. Шеремет, Н. Савінова, О. Ласточкіна, Л. Чулак, В. Чулак та ін.

Аналіз спеціальної наукової та методичної літератури з проблеми вивчення та корекції загального недорозвитку мовлення та різними мовленнєвими порушеннями у дітей та застосування комп'ютерних засобів навчання у спеціальній педагогіці показав актуальність цієї проблеми як у теоретичного аналізу, а також розгляд у розрізі практичних прийомів використання даних засобів у логопедичній практиці. У зв'язку з цим особливу актуальність набуває розгляду спеціалізованих комп'ютерних технологій, що враховують загальні закономірності та особливості розвитку дітей з порушеннями мовлення.

Зараз електронні технології стали активно застосовуватися в освітньому процесі. Залежно від віку дитини та застосовуваних технологій комп'ютер може виступати в ролі опонента з гри, бути оповідачем, репетитором, екзаменатором. Існують рішення, спрямовані на розвиток різних психічних функцій, таких як зорове та слухове сприйняття, увага, пам'ять, словесно-логічне мислення тощо, які можна з успіхом застосовувати при навчанні дітей з різними порушеннями мовленнєвого розвитку [1].

У цьому аспекті можна виокремити два типи комп'ютерного навчання: для першого характерно безпосередня взаємодія учнів із комп'ютером чи гаджетом, він визначає те завдання, яке визначено логопедом; другий тип характеризує взаємодію з комп'ютером не учня, а саме логопеда. Комп'ютер допомагає педагогу в управлінні навчально-корекційним процесом, наприклад, реалізує результати виконання тестових завдань (запровадження електронної «мовленнєвої карти»); такі дані можуть дозволити відстежити динаміку мовленнєвого розвитку в дітей з порушеннями.

Тяжкі розлади мовлення обмежують пізнавальні можливості дітей, породжують емоційно-вольову незрілість, слабку регуляцію довільної діяльності, порушення окремих видів гнозису та праксису та виражену моторну незручність. У дітей цієї групи вкрай низька працездатність. Корекційна робота з такими дітьми звичайними методами та прийомами не завжди дає ефективні результати. Вони потребують додаткової стимуляції. Тому, потрібне середовище забезпечує розвиток сенсорно-перцептивної сфери дітей та стимулює їх мовленнєву активність [2].

Сьогодні найбільш відомим та поширеним у використанні є спеціалізовані комп'ютерні програми для дітей з різними мовленнєвими порушеннями: студія інтерактивних комп'ютерних ігор «Логопедійка», «Ігри для Тигри», «Склад числа», «Світ за твоїм вікном», «Склад слова», «Стрічка часу», «Моє життя», «Видиме мовлення», «У міському дворі», «Мовленнєвий калейдоскоп», «Планета чисел для малюків», «Весела Абетка Кирила та Мефодія», «Забавні картинки», «Флора та фауна», «Чарівний буквар», «П'ятачок і різні звірі», «Дракоша і цікава географія», «Вінні-Пух в чарівному лісі», «Вінні-Пух вчиться читати» та інші. Ці комп'ютерні програми відображають кілька аспектів логопедичної роботи: розвиток когнітивних функцій, збагачення словника, розвиток граматичних структур, вдосконалення зв'язного

мовлення. У пошуках таких програм можна також натрапити на використання ігор, створених за допомогою PowerPoint, на автоматизацію різних звуків, діагностику тощо.

Спеціалістами доведено, що комп'ютерні засоби навчання підвищують мотиваційну готовність дітей до проведення корекційних занять, інтерес дітей до цих занять. А цей інтерес лежить в основі формування таких важливих структур, як пізнавальна мотивація, довільна пам'ять та увага [3].

Особливо важливе застосування спеціалізованих інформаційних технологій у роботі з дітьми з порушеннями мовлення, що дозволяє підвищити ефективність корекційного навчання, прискорити процес підготовки дошкільнят до навчання грамоти, попередити появу в них вторинних розладів писемного мовлення. Комп'ютер та гаджети надають широкі можливості використання різних аналізаторних систем у процесі виконання та контролю над діяльністю, він активізує компенсаторні механізми зорового сприйняття.

Інформатизація освіти відкриває педагогам нові можливості для широкого впровадження у педагогічну практику нових методичних розробок, спрямованих на реалізацію інноваційних ідей в освітньому процесі. Застосування комп'ютерних технологій має гармонійно поєднуватися з традиційними формами корекційно-розвиваючої роботи [4].

Однак у дослідженнях, які мають безпосереднє відношення до дітей з мовленнєвими порушеннями, можливості корекції мовлення засобами ІКТ вивчені недостатньо. Не вивчено, зокрема, вплив застосування навчальних комп'ютерних програм на корекцію мовленнєвого розвитку; не визначено психолого-педагогічні умови, що сприяють розвитку мовлення у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями засобами інформаційно-комп'ютерних технологій.

Список використаних джерел

1. Компанієць М.Н. Використання експертної системи «Лонгіюд» в системі індивідуальної корекційної допомоги дітям з особливостями психофізичного розвитку / М.Н. Компанієць // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі. – К.: Університет «Україна», 2011. – С. 427–428.
2. Крохмаль В.М. Сучасні методики підвищення ефективності корекційного впливу при різних мовленнєвих порушеннях дітей дошкільного віку./ В.М. Крохмаль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://loippo-konsultacii.blogspot.com/2010/03/blog-post_05.html. Дата звернення: квітень, 03, 2022.
3. Лобода В.В. Навчальне Інтернет-середовище як засіб мотивації мовлення старшокласників з вадами слуху : автореф. дис. ... канд. пед. наук / В.В. Лобода. – К., 2010
4. Чернишова Д. Доцільність та переваги використання інтерактивних мультимедійних комплексів в навчальному процесі // Інтерактивні навчальні комплекси. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://interractiw.blogspot.com/>. Дата звернення: квітень, 03, 2022.

Ракульцева М., Перетяга Л.Є.

КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЄВО-РУХОВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЙКАННЯМ У ПРОЦЕСІ ЛОГОРИТМІЧНИХ ЗАНЯТЬ

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Зайкання у дітей є одним з найбільш важких та довготривалих мовленнєвих порушень. Головні характеристики зайкання – розлад темпу, ритму й плавності експресивного мовлення, зумовлене судомним станом м'язів артикуляційного апарату.